

Михајло Кужић
ЦАР ГАЛАЋАНА
Роман

1

ПРОЛОГ

Ово је сновиђење о свемоћном владару Бонифацију, двојици царских министара и тројици сиромашних младића. Сањано је на хебрејском, али је писано на галаћанском. Многи ће се питати зашто није и писано онако како је сањано, кад се зна да Јевреји поштују своје књиге толико да оне најстарије ни рукама не смеју додиривати, већ читају прелазећи врхом сребрног штапића од слова до слова. Нажалост, постоје и народи који своје књиге спаљују. Али као да им то није доста, приликом таквих дивљања редовно спале и све књиге на хебрејском до којих успеју да дођу.

Галаћани су народ ратоборан. Сами себе веома поштују иако им се други подсмевају. За њих кажу да смрде на лук и ракију, да су дивљи и слабо писмени. Вечито сиромашни, Галаћани верују да је грех бацити хлеб или спалити књигу. Кад год их непријатељ нападне, они сву јадну имовину за собом оставе. Само своје књиге писане чудноватом азбуком, упрте на мршаве коње. У ратовима, изгладнели, пред непријатељем се са књигама повлаче. Зато је лакше Галаћанима спалити куће неголи књиге.

Пожар све уништава. Али, све је и настало у прадавна времена кад је црвени пламен сукнуо преко беле ватре и црвеним словима на белој позадини исписао оно што ви читате. И сваки препис ове књиге штити по један добри дух да каквом злонамерном

човеку не дође у руке. У случају потребе, сва ватрена слова одмах би се испремештала и заварала онога који чита. Сатима би тај злосрећник упорно гледао а да ништа не би видео. Напоследку би му се и очи склопиле од умора, а он заспао над отвореном књигом.

Ово је сновиђење о свемоћном владару Бонифацију, кога је прича о њему надживела. Господарио је великим градом Римом, а одатле и васцелим земаљским царством. У то давно минуло доба благостања започиње ово казивање о људима и о злим дусима.

Сањано у граду Нуестра Сењора ла Реина де Лос Анхелес, 1987. године од рођења Исуса Христа, или 7497. године од постанка света.

ДАН ПРВИ

**То јест оно што је код Јевреја недеља,
а код Галаћана понедељак**

Бат журних корака одзвањао је дугим ходницима средишта Државне управе. По свршетку радног времена само је господин Хосе Алкорта, министар образовања, и даље седео у свом уреду. Необична је била та просторија у приземљу избаченог крила зграде што се усекло у шумарак. Готово одвојена од осталог дела огромне грађевине, као да је својим истуреним положајем истовремено припадала и шумарку и згради. Из те собе се кроз стаклена врата излазило равно у простран врт. Обичавао је овај високи, мршави, мало погурен човек да све своје време проводи у свету који се састојао из пажљиво негованих засада у врту и радне собе са намештајем од трешњиног дрвета. На радном столу, као знак велике почасти, налазила се свилена царска заставица. Око сребрног држача заставице, била је у чвор свезана необична врпца са жутом шестокраком звездом. Унутар звезде уочавала се црвена, руком везена, ружа са шест латица.

Шта је уважени господин Алкорта свакодневно радио у касне сате, нико засигурно није могао да каже. Чувари су причали да га ионако код куће нико не чека, па ноћу дрежди и луњара вртом.

- Вазда нешто пише. Сметен човек начисто. Кад хода гледа у земљу, и то баш онамо куда корача. Само

чекаш када ће да се саплете. Да барем гледа у небо па да ти ствар буде јасна.

- Чудан ти је он човек - дивео му се баштован. - Сам је пролетос садио цвеће. Редовно га залива. Често се занесе па са цвећем и разговара.

Као и обично, господин Алкорта је и сада, на крају службеног радног дана, покупио све папире са стола и из ормара извадио неке друге списе. Погнуо је главу и почео да исписује празне листове. Зазвонио је телефон.

- Овде Алкорта. Изволите...

- Господине Алкорта, то сам ја.

- Кажите, Федерико.

- Господине Алкорта, ја хтео само да Вас питам, је ли све у реду за оно вечерас?

- Да одете раније?

- Јесте, то!

- Све смо се већ договорили. Ја ћу се вратити таксијем. Нема никаквих проблема.

- О, хвала Вам, господине. Много сте ми учинили. Знате, ми возачи волимо да...

- Ништа, ништа, Федерико - прекинуо га је Хосе. - Само се Ви лепо проведите. Видећемо се сутра.

Хосе је наставио да пише, али већ спорије и уз све чешће прекиде. Његово мршаво, кошчато лице одавало је дубоку замишљеност. Како је време протичало, губио је занесеност. Била је већ ноћ кад је одложио перо решивши се да пође кући. Проверио је да ли је који од возача на располагању. Осим дежурног телефонисте и ноћног стражара никога није било у згради. Хосе је наручио такси и огрнуо кишни мантил. Поздравивши се у пролазу са овом двојицом, изашао је на улицу.

- Е, свакаквих људи има! - Хосе није могао да чује разговор на пријавници. - Не би ти ја остао ни минута дуже него што морам.

- Да, али не добијамо ми ништа за прековремено!

- А мислиш да он добија?

- Е, мој пријатељу, друго ти је он а друго смо ти нас двојица! Нама за сваку ситницу оде глава! А ко ти њега гледа? Нема ти тај у животу живцирања.

Била је прохладна ноћ. Хосе је стајао пред зградом на чијем су pročелу били осветљени гранитни крст и орао, обележја светог Римског царства.

ОТВАРАЊЕ ПРВИХ ШЕСТ ПЕЧАТА

Када се такси зауставио, Хосе је журно ушао на задња врата. Већ сам изглед дотрајалог аутомобила га је онерасположио. Промрмљавши своју адресу, завалио се у подерано седиште. Тргао се помисливши како ће му од свеколике прљавштине одело остати измашћено. Ислужено, улубљено возило кренуло је уз заглушујуће бректање. Царски министар седео је беспомоћан, закључивши да је најбоље да се што мање помера.

- Морао је баш мене да задеси овај баксуз странац - размишљао је неповезано. - Мароканац, шта ли је већ. Ко ли му само издаје радну дозволу? Сигурно и језик једва натуца. Само да се не слупамо до куће. Колико ли само света долази у Рим у потрази за срећом. Неписмени, не знају језик, немају исправе, немају држављанство. Све убога сиротиња. Само је деце код њих на претек.

Јесен тек што је наступила. Ноћ је била хладна, небо ведро, без иједног облачка. Неокрњен, пун месец блистао је светлошћу хладном и недокучивом. Сјај ведре ноћи и небеско пространство осуто звездама занели су Хосеа. Погледа упереног у висине, заборавио је Мароканца, протекао дан и дужности.

- Извини господин - пренуо га је глас незнанца. - Ви нисте из Галатију случајно?

Чкиљио је у огледало ишчекујући одговор.

Хосе се збунио. Потврдно је климнуо главом и наставио да ћути.

- Зар је могуће? Зар овај то да открије?

Читавих двадесет година, откако је у Риму, нико ништа није ни наслутио. Уистину, још као младић, дошао је Хосе из предалеке Галатије. Забачен заселак Суви Поток, округ на крају света. Тамо је, још као дете, по пропланцима на самој граници, водио стоку на испашу. И све је у том крају одувек било дивље и непокорно. Воћњаци закржљали, виногради киселога рода, а путеви разровани и у јесен глибави. Траве им љуте и опоре да се босих ногу није могло по ливадама ходати. У тој земљи ништа друго осим шљива не успева. На прочељу брвнара сељаци урезају необичне знаке како би се од мрачних сила заштитили. То привлачи погледе и пажњу скреће са куће на знак. Тако урокљиве очи људи и демона не могу пренети чини, пошто се очи преваре и кућа остане заштићена. Да, Галатија јесте земља злих духова. Тамо још увек дају двострука имена својој деци. Једно је оно право, што се даје из љубави, а друго крње и грђе. Од самог рођења људи се међусобно ословљавају увек ружнијим именима да би се од несреће сачували. Зли духови тако нападају лажне називе, док деца одвајкада расту безбедна, са својим лепим именима која се ни данданас не изговарају, већ се само у државне књиге уносе.

Заиста, право име господина министра било је Белисарио Карамарк. Још у детињству, док је био нејак, прозвали су га Веско, како би Белисарио жив остао а Веско страдао. Право су му име дали по неком давнашњем војсковођи источне царевине, што се показало као добар знак. Веско још није био стасао када се раширила тешка зараза по свој Галатији. Остао је без оба брата и без оба родитеља. Тада је добио и презиме Карамарк по човеку који га је болесног прихватио. Сви су данима очекивали да ће и

мали Веско умрети. Неким чудом, оздравио је, после читаве две године проведене у постељи.

Старе жене су причале да је Веска заштитио од погибелји онај царски војсковођа чије име носи. Задивљене, заклињале су се да ће мали Веско бити премац прадавном јунаку.

Када се као младић, гладан и изнемогао, докопао Рима променио је и име и презиме. Постао је Хосе Алкорта. Хтео је да се заштити, како злих сила, тако и суморних сећања. А сада је непознати возач открио његову животну тајну.

Хосе кивно погледа према унутрашњем огледалу како би боље осмотрио возача. Стари аутомобил се тресао. Кратки ласичји реп, којег је Мароканац везао за огледало, клатио се уз честе трзаје. Министру очи скренуше према репу. Прибрао се. Поново је погледао у огледало. Реп се раздражљиво њихао. Хосе се узнемирио. Возач га је и даље у огледалу испитивачки посматрао. Испод црних бркова оцртавао се искежен осмех и златан зуб.

- Како сте то погодили? - упита возача. - Да ли по изговору?

- Не. Препознајем по изглед.

Хосе ућута. - Боже мој, зар је могуће да ме изглед одаје? - Несвесно је дотакао свој крупан нос и широке јагодице.

- Рекосте по изгледу? - понови министар.

- Јест! Тако је личио човек соба до мене. Умро сирома. Скроз неприродна смрт.

- Неприродна смрт? - зачуди се Хосе. - Авај, свака је смрт природна.

- Ова не - дубоким гласом настави Мароканац. - Читаву недељу се мучи. Одем једно јутро на посао, а он лежи на улица. Питају како је дошао на улица. Он

не зна. Само каже нека рука стегла га за гуша. Вукла негде де је причао са свој отац. Други дан опет викао неког из своја соба, бори се. Све хладан зној на њега. Трчи спасавај човек. Укочио се читав. На моје очи порасте му брада. Не може да му руке савијем у зглоб, ни ноге у колено. Жив је, а мртав је. Буде мало после боље. Кад сутра урлао је. Неки човек из несвестице хоће да га води. Па се бије са ваздух, отима се. Седам дана умирао. На крају заковрне очи. Умро заувек. Кажу сви полудео. Мени жао ми га је. Сирома само је писао ствари. Све остали папири.

- Папири? - прену се Хосе.

- Али све на ваш језик. Нико не може да чита.

- Може ли то да се види? - прекиде га Хосе.

Мароканац као да је само то и чекао. Нагло је убрзао ка предграђу.

Широке улице су одавно остале за њима. Најзад су стигли до једне слабо осветљене оронуте зграде. Поред разваљених улазних врата висила је зарђала табла са натписом *Улица жутих ружа - бр. 32*. Мароканац је дао знак очима. Ушли су ћутећи у хладан, заплуван ходник. Смрад ужегле масти мешао се са мирисом влажних зидова. Хосе се уздржавао да не поврати. У даљини је одјекивао звук таламбаса. Чуо се плач детета. Хосеа проже језа. Попели су се уз мрачно степениште не проговарајући ни речи. На другом спрату возач ногом одгурну незакључана врата. Упаливши светло ушли су у скучену непроветравану собу. Таваница је прокапала. Смрдљива вода разливала се по поду. Зидови нису били прекречени, и из њих је допирао слаткасти задах смрти. Хосе није могао да удише устајао ваздух. Журно је пришао прозору и отворио га снажним трзајем. Одахнуо је са олакшањем. Дуго је тако стајао

нагнут напоље. Из неког стана у приземљу и даље је допирао плач детета и вика родитеља на неразумљивом језику.

- Собе памте своје самртнике - размишљао је гледајући тамне кровове суседних зграда. Плехани петлови ветрокази сабласно су се пресијавали на месечини.

Кад се окренуо, видео је забринуто лице Мароканца. Пружао му је хрпу увезаног папира. Развезавши чвор Хосе је преврнуо неколико страна. Принео их је мутној светлости. Текст није разумео. Превртао је брзим покретима записе исписане црним мастилом. Поглед му се зауставио на једном листу који је личио на обично писмо. Једино је тај читак рукопис био на галаћанском.

Драги брате Деметракос,

Ове свете године цар наш Бонифације разболеће се. Иако је стар и зао преживеће. Тако жели Лилит. Изасланство још није окончано. Тројица младића са три стране света кренули су у Рим да цара излече. Ни један не зна свој задатак. Они ће га извршити док ће им непријатељи тешко пострадали. Ми тој тројици морамо помоћи.

Уз љубав и ФКТ,

Цар Галаћана

Осетивши да га неко посматра, Хосе је подигао главу. На вратима је угледао дебелу, запуштenu жену са ружном крастом на носу. Држала је руке на боковима.

- Има ли адреса? - прену га Мароканац.

- Има. Решићу ја то већ - одговори Хосе дајући му главом знак да пођу.

Тада се жена умеша:

- Ја сам господине - рече смрдљивим гласом - главна кућепазитељка а још нисам добила уплату.

- Плаћено је све већ - прекину је Мароканац.

Тог трена нестала њене усиљене љубазности. Лице јој се згрчило од беса. Свом снагом ударила се дланом по задњици:

- Ево ти га шта је плаћено! Гоља, преварант! Ништа тај није имао! Никог није брига што ја морам да поштујем прописе. Мене после прогања надзорник подручја, а не вас, пробисвете белосветске...

Хосе јој је пружио неколико новчаница. Тог трена жена је ућутала. Осмех и понизно дивљење озарили су њено одвратно лице. Док је, узбуђена, дрхтавим рукама пребројавала новац, министар и Мароканац су изашли. Журним корацима спуштали су се низ степениште. Из даљине је допирао пригушен звук таламбаса. Затим је поново одјекнуо плач детета које се није могло умирити. Мароканац је био добре воље.

- Има Бога, господине. Тај човек умро и сахрањен је у сиротињски део у заједнички гроб. А сада ће да неко зна у Галатију кад ти пишеш писмо.

- Вратите ме на место одакле сте ме повезли! - рече Хосе одсечно.